

NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v sredo 20. junija 1855.

List 49.

Koliko dež škoduje pokošeni mervi ali detelji.

Gosp. dr. H. Ritthausen, učitelj na kmetijski šoli v Möckern-u, je po natančnih preiskavah skušal zvediti: koliko ste seno ali detelja manj vredne, ako ju po košnji dež moči, in je te na drobno izpeljane skušnje razglasil v 5. listu imenitnega časnika „Amts- und Anzeigeblatt für die landw. Vereine in Sachsen“.

Takole pravi:

Vsakemu gospodarju je znano, da klaja, kadar se je pokošena na senožeti ali polji sušila, pa je večkrat od dežja zmočena bila, veliko zgubi na tečnosti svoji. Zakaj? Zato, ker 1) dež iz përe iz pokošenih rastlin en del tistih redivnih stvari, ki se dajo v vodi (dežji) raztopiti, in jih v zemljo poplahne; 2) če dolgo dežuje in je vreme gorko, klaja pa na kupih leži, začne vreti, in s tem gré spet drug del redivnih stvari, namreč gnjilčnih, v zgubo; 3) če vse to dalje terpi, začne popolnoma gnjiti.

Razloček skozi 14 dni močene merve in detelje memo druge suho domú spravljene z ravno tiste senožeti in njive, natanko zvediti, sem na drobno kemiško skušal in po teh preiskavah zvedil pri detelji in enako tudi pri mervi, da skor za polovico je bila zmočena klaja manj tečna, to je, polovico manj je imela redivnih stvari v sebi.

Škoduje pa moča senu ali detelji naj bolj takrat, če začne kmalo po košnji deževati, zakaj presne (frišne) rastline so še bolj sočne, vodenčnate, veliko njih redivnih stvari je takrat še raztopljenih v soku, vodi, in če jih opira zdaj dež, jim izpira tiste tečne stvari, ktere živino redijo. Če pa je merva ali detelja, postavimo, en dan se že sušila, se je že več redivnih drobcov v nji tako rekoč sterdilo in kar je čisto vodenega bilo, je izhlapelo, — takošni že nekoliko presušeni klaji ne škoduje potem veliko dež, če jo tudi nekaterekrat premoči, le celó predolgo ne smé deževati.

Mladim rastlinam škoduje deževanje veliko huje, kakor starejim, to je, takošnim, ktere so že večidel dozorele, ker te so že bolj goste in terde postale in deževnica jih ne premoči tako lahko več. Zreli slami in enakim rastlinam pa dež še veliko manj škoduje.

Naši kozolci (stogi) so tudi za tega voljo velike hvale vredni; čeravno v kozolce spravljena mokra merva ali detelja ste manj vredne od dobro na senožeti posušene, ste vendar še za klajo pripravne; če pa ste mogle pod nemilim nebom ostati in ste bile večkrat v kupe spravljane in iz kupov spet po planem raztrošene, začnete gnjiti in za klajo nimate nobene vrednosti več.

„Čmu nam je vsega tega treba vediti?“ — zna reči marsikak gospodar — „saj vendar ne moremo pomagati, ako nas dež vjame“.

Res je to, da ne more gospodar kakor bi rad razpeti strehe nad senožetjo ali njivo, kadar je pokosil seno ali deteljo, in da v božjih rokah je vreme. Al — ker smo zdaj do dobrega prepričani, da je dež ne le gospodarju o delu temuč tudi o tečnosti

klaji velika škoda za živino, se vendar zamoremo iz tega učiti, da ne začenjajmo prenečimerni za vreme, kositi, in da naj nikdar ne pozabimo, da damo živini manj tečne, manj redivne klaje, kadar ji pokladamo takošno klajo, ktero smo tako rekoč za pečjo sušili, in da se nikar ne čudimo, ako se po nji živina manj redí, manj močí ima, manj molze ali celó zbolí za to ali uno boleznijo.

Kako iz vodnjakov odpraviti zadušljivo sapa.

V časniku „Allg. F. u. L. Z.“ beremo, da je gosp. Kindt v Bremen-u iznajdel lahak pomoček, po katerem se iz vodnjakov (štirn) hitro odpravi zadušljiva sapa. Vzame se namreč dežnik (maréla); konec palice njegove se priveže na motóz (močno špago), dežnik potem razpet v vodnjak spusti in hitro spet gori potegne; to se ponavlja enekrat. Da se je na to vižo popolnoma izpraznila zadušljiva sapa, v kateri človeku ni moč dihati pa tudi luč ne more goreti, so se vselej prepričali s tem, da so gorečo luč doli noter do vode spustili, pa je lepo svetlo gorela; popred je kmalo ugasnila. Že marsikteremu delavcu, ki se je spustil v vodnjak zavolj kakošne poprave, bi se bilo življenje otelo, ako bi se bilo popred za ta pomoček vedilo.

Gospodarske novice.

Mlatva žita s potorajočimi mlativnicami.

Kmetijska družba je prejela te dni iz Dunaja dopis, v katerem se ji naznanja, da se je na Dunaji ustanovila družba, ktera pošilja mlativnice (mašine) po deželah proti temu, da se ji en del omlačenega žita za mlatvo dá. Tisti grajšaki ali pa cele soseske, ki želé žito svoje hitro in čisto omlačeno imeti in se ob enem z lastnimi očmi prepričati, kako se z mašino mlati, naj se pismeno obernejo do gosp. ekonomnega inšpektorja J. Hölblinga na Dunaj (Wien, Stadt, Herrengasse, fürstl. Lichtenstein'schen Palais Nr. 251), da bojo natanko zvedili kako in kaj.

Lepe kohinhinske in Brama-pootraške peteline in kokoši

je gosp. Roth de Telegd poslednjemu občnemu zboru dunajske kmetijske družbe pokazal. To plemo je tako rodovitno, da puta v 24 urah zleže po 3 do 4 jajc. Gosp. Roth je razdelil že čez 20 parov obojne sorte (Brama pootra in kohinhinske), ki jih je doma (na Dunaji) zredil, in misli, da naše male kokoši bojo kmalo spodrinjene od te velike in silo rodovitne sorte.

Čbelarstvo — bogastvo.

Neki popotnik pride v vas ** in zagleda na vertu lepe in visoke hiše silo velik čbelnjak (ulnjak). Ker je ravno tam kerčma bila, gré na vert v senco pod drevo blizo čbel-